

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання
історичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор НН інституту історії, права
та міжнародних відносин
Ю.В. Подрез
«02» вересня 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА ЗА ПРОФІЛЕМ
МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЇ**

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність 014 Середня освіта (Історія)
Освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія)

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту історії, права та
міжнародних відносин
«02» вересня 2024 р.

Голова Моцак С.І., кандидат
педагогічних наук, доцент

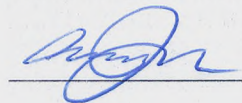
Розробник:

Моцак С.І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри всесвітньої історії , міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри всесвітньої історії , міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін
Протокол № 1 від «30» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

Моцак С.І., к. пед. н., доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії , міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

ВСТУП

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, СПЕЦІАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ,
РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ЗМІСТ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИЧНОЇ
ПІДГОТОВКИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

ДОДАТКИ

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 12	Перший (бакалаврський)	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
4-й		4-й	
Семестр			
Загальна кількість годин – 360		8-й	8-й
		Самостійна робота	
		360 год.	360 год.
		Вид контролю:	
	Диференційований залік		

МЕТА ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

У системі професійної підготовки вчителя історії виробнича педагогічна практика є особливою формою навчального процесу.

Мета виробничої педагогічної практики – оволодіння студентами сучасними принципами, методами, засобами навчання історії та громадянської освіти, формування в них на базі психолого-педагогічних і фахових знань професійних умінь і навичок для здійснення навчально-виховного процесу з історії та громадянської освіти в закладах загальної середньої освіти на засадах академічної доброчесності, а також набуття первинних навичок професійної діяльності та вироблення умінь самостійно вирішувати типові професійні завдання, застосовувати і продукувати нові знання для вирішення проблемних педагогічних завдань в галузі навчання історії та громадянської освіти у базовій (середній) школі.

Програма виробничої практики з історії та громадянської освіти складена на основі Положення про проведення практик у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка (2017 р.) та Положення про організацію освітнього процесу у Сумському державному університеті» (2019).

Програму розроблено у руслі реформи МОН України «Нова українська школа», яка передбачає створення школи, де діти будуть навчатися через діяльність, у якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, а й вміння застосовувати їх у житті.

Під час педагогічної практики студенти-практиканти повинні оволодіти

основами професійно-методичних умінь вчителя історії та громадянської освіти основної (базової) середньої школи у обсязі, визначеному програмою.

Робоча програма виробничої педагогічної практики з історії та громадянської освіти :

- ґрунтується на сучасних вимогах до здійснення освітніх послуг у ЗЗСО;
- враховує основні положення Концепції «Нова українська школа»;
- відображає кращі досягнення у викладанні історії та громадянської освіти;
- спрямовує роботу майбутнього вчителя на підвищення власного рівня педагогічної майстерності;
- сприяє набуттю знань про особливості проведення діагностики педагогічних досліджень;
- скеровує майбутніх учителів до визначення можливих напрямів та перспектив дослідницької роботи в галузі методики навчання історії та громадянської освіти.

Згідно вимог освітньо-професійної програми підготовки кваліфікаційного рівня «бакалавр» спеціальність 014 Середня освіта формування у студентів фахової професійної компетентності потребує формування наступних компетентностей.

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, СПЕЦІАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ІК 1. *Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі історії, правознавства та методики навчання, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов.*

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 2. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 4. Здатність працювати в команді.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 9. Здатність використовувати знання державної та іноземної мови в освітній діяльності.

ЗК 10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ПК 1. Здатність використовувати методологію історії як науки.

ПК 2. Здатність орієнтуватися в історичному часі, застосовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу, доцільно використовувати категоріально-понятійний апарат і хронологію історичної науки.

ПК 3. Здатність ефективно й грамотно працювати з різними джерелами історичної інформації, будувати усні й письмові висловлювання щодо історичних фактів, історичних постатей та історичної теорії.

ПК 4. Здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних процесів та постатей.

ПК 5. Здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їхні ролі в суспільному житті, оцінювати та визначати історичні джерела (пам'ятки).

ПК 6. Здатність застосовувати системні знання з історії та методики навчання історії при навчанні предмета в базовій середній школі, здійснювати структурування навчального матеріалу.

ПК 7. Здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, дискутувати про минуле в політичному й культурному аспектах.

ПК 8. Здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події інтерпретації у контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.

ПК 9. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння спрямовані на прийняття й породження зв'язних монологічних й діалогічних текстів в усній і письмових формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ПК 10. Здатність доцільно застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання, створювати навчально-методичне забезпечення для проведення занять.

ПК 11. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ПК 12. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів.

ПК 13. Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання)

ПК 14. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.

ПК 15. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду

ПРЗ 1. Знати історичну термінологію й наукову періодизацію історичних процесів.

ПРЗ 2. Знати та розуміти основні концепції, теорії та етапи розвитку історичної науки.

ПРЗ 3. Знати, розуміти та використовувати рекомендації з методики навчання історії для виконання освітньої програми в базовій середній школі.

ПРЗ 4. Знати та розуміти історіографію для аналізу сучасних наукових дискусій із проблем вітчизняної та всесвітньої історії.

ПРЗ 5. Знати історичні особливості розвитку регіонів України, реалізовує краєзнавчий підхід на уроках історії, у позакласній та позашкільній роботі з учнівською молоддю.

ПРЗ 6. Опанування концептуальними засадами, теоретичної та навчально-практичної складових процесу навчання історії у школі.

ПРУ 1. Уміти використовувати новітні методологічні підходи у навчальній та професійній діяльності: цивілізаційний, аксіологічний, культурологічний, антропологічний, багатofакторний.

ПРУ 2. Уміти орієнтуватися в науковій періодизації, порівнювати історичні процеси вітчизняної та всесвітньої історії, виявляти тенденції міжнародних відносин, пов'язані з геополітичними чинниками.

ПРУ 3. Уміти працювати з джерелами інформації, інтегрувати їх зміст, визнавати й сприймати різноманітність критичного аналізу і оцінок історичних джерел.

ПРУ 4. Уміти використовувати методи й методики діагностування навчальних досягнень учнів з історії.

ПРУ 5. Уміти оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності.

ПРУ 6. Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності.

ПРУ 7. Уміти застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.

ПРУ 8. Уміти добирати і застосовувати освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів.

ПРУ 9. Уміти відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.

ПРУ 10. Добирати міжпредметні зв'язки курсів історії в базовій середній школі відповідно до Державного стандарту загальної середньої освіти з освітньої галузі «Суспільствознавство».

ПРК 1. Створює тексти та короткі описи (Есе) на підставі історичної інформації, які можуть бути використані в журналістиці, в місцевих органах влади, музеях тощо.

ПРК 2. Творчо використовувати теорії й досвід у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.

ПРА 1. Пояснює та аналізує суспільні явища, процеси й тенденції у державі та світі, концепцію сталого розвитку людства.

ПРА 2. Характеризує об'єктивно й неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів.

ПРА 3. Володіє основами професійної культури, має здатність створювати й редагувати тексти фахового змісту.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Під час виробничої педагогічної практики має місце розвиток у студентів професійно-методичних навичок і вмінь під час виконання конкретних практичних завдань. У процесі педагогічної практики відбувається:

- формування й розвиток професійних навичок і вмінь;
- виховання в студентів стійкого інтересу до професії вчителя, потреби в педагогічній самоосвіті;
- закріплення, поглиблення та синтез психолого-педагогічних, методичних і предметних знань для вирішення конкретних навчальних завдань;
- свідоме застосування студентами теорії навчання в практичній діяльності, усвідомлення її професійної значущості;
- розвиток у студентів уміння здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку своєї педагогічної діяльності;
- ознайомлення із сучасним етапом навчально-виховної роботи в школі, передовим педагогічним досвідом;
- вироблення творчого дослідницького підходу до педагогічної діяльності.

Зміст виробничої педагогічної практики має бути максимально наближений до реальної професійної діяльності історії та громадянської освіти й класного керівника. Він охоплює такі напрямки педагогічного процесу: навчальний, методичний, виховний та науково-дослідницький. Виробнича (педагогічна) практика здійснюється для освітньо-кваліфікаційного рівня *бакалавр* – у 5-9 класах школи:

Навчальна робота

У програму навчальної роботи входить:

- ознайомлення зі специфікою діяльності школи даного типу (загально-освітньої, гімназії); порядком ведення шкільної документації (планом роботи школи, класного керівника, тематичними і поурочними планами учителів-предметників, предметних гуртків, факультативів);
- з'ясування специфіки методики роботи вчителів та класного керівника;
- складання індивідуального плану роботи на період педагогічної практики та погодження його з учителем-предметником та класним керівником (графік проведення власних уроків та позакласних заходів);
- спостереження та вивчення навчального процесу в закріпленому класі (ознайомлення з особливими справами учнів, бесіди з класним керівником, учителями-предметниками, психологом та ін.);
- відвідування та аналіз уроків вчителів-словесників, всіх предметників у своєму класі та студентів-практикантів;
- розробка планів-конспектів уроків з предмета та їх проведення. Відповідно до робочої програми практики студент зобов'язаний провести 12 уроків з історії та 8 уроків з громадянської освіти.

Виховна робота

Під час практики студент має бути помічником класного керівника. У обов'язкову програму виховної роботи входить:

- вивчення вікових та особистісних особливостей учнів, рівня розвитку колективу класу;
- вивчення системи та стилю роботи класного керівника, його документації;
- відвідування класних годин та всіх позакласних заходів, які проводяться в закріпленому класі;
- перевірка щоденників учнів і проведення індивідуальної роботи з ними;
- проведення самостійної виховної роботи згідно з планом класного керівника (класні години, бесіди, вікторини, дискусії, екскурсії, КВК тощо);
- індивідуальна робота з учнями, бесіди з учителями, батьками.

Методична робота

Поряд із навчальною та виховною роботою студенти-практиканти повинні ознайомитися та оволодіти деякими елементами фахової методичної діяльності вчителів-філологів, а саме:

- ознайомитися з роботою методичного об'єднання вчителів історії та громадянської освіти в школі;
- ознайомитися з організацією роботи кабінетів історії та правознавства, працювати в них за вимогою вчителів і методистів;
- ознайомитися і взяти участь в організації і проведенні засідань гуртків, факультативів;
- проводити самостійну позаурочну роботу з предмета (тижні української мови, вечори (ранки), бесіди, конференції, диспути, вікторини, ігри, екскурсії, брейн-ринги, випуск стіннівок тощо);
- провести позакласний захід з предмета та оформити план-конспект (розробку) цього заходу.

Науково-дослідницька робота

У процесі педагогічної практики студент має:

- виконувати дослідницьку роботу за завданням кафедри;
- узагальнити творчий досвід роботи вчителів історії та громадянської освіти у даній школі;
- підготувати повідомлення чи доповідь за результатами практики на підсумкову конференцію;
- зібрати матеріал для курсової або бакалаврської роботи з методики навчання історії.

Таким чином, зміст педагогічної практики складається з:

- 1) навчальної роботи;
- 2) методичної роботи;
- 3) виховної роботи,
- 4) профорієнтаційної роботи.

ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Формами й методами контролю є: настановча конференція; самоконтроль студента-практиканта; виконання й оцінювання завдань практики; дистанційні та очні консультації; консультації методиста з адміністрацією закладу; підсумкова конференція.

Тривалість педагогічної практики складає 8 тижнів у VIII семестрі.

За формою організації педагогічна практика може бути очною, тобто відбуватися у м. Суми під безпосереднім контролем (поточним та підсумковим) методистів університету, або дистанційною, тобто відбуватися за межами м. Суми. У цьому випадку методисти університету здійснюють підсумковий контроль навчально-виховної діяльності студента-практиканта; поточний контроль якості розроблених планів-конспектів уроків, позакласних заходів і виховних заходів здійснюється за можливістю.

Педагогічна практика за межами м. Суми відбувається за заявою студента, лише за узгодженням із відповідальним методистом кафедри української мови та літератури та згідно з рішенням кафедри.

Бази педагогічної практики визначають відповідальний методист університету, відповідальний методист кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін за узгодженням із методичною комісією ННІ історії, права та міжнародних відносин.

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

- звіт про виконану роботу;
- атестаційний лист;
- характеристику на студента-практиканта з оцінкою вчителів-предметників, підписану і завірену директором школи;
- індивідуальний план роботи на період практики;
- щоденник практики;
- розгорнуті конспекти (відеозаписи) 6 (3+3) залікових уроків з історії та громадянської освіти (з ескізами допоміжних засобів навчання), підписані вчителем-предметником та методистами з фаху;
- студенти, розподілені на практику за межі міста Суми, подають по 12 (6+6) конспектів уроків з історії та громадянської освіти, підписані вчителем-предметником;
- сценарій одного залікового позакласного заходу з фаху, проведеного в закріпленому класі;
- методичну розробку (або сценарій) виховного заходу;
- психолого-педагогічну характеристику учня.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Практика студентів проводиться у чотири етапи: підготовчий, початковий, основний, заключний.

Підготовчий етап розпочинається на лекційних та практичних заняттях із предметів циклу професійної підготовки:

Значне місце у фаховій підготовці студентів-практикантів належить курсам методики навчання історії та громадянської освіти, які охоплюють широке коло питань психологічних та педагогічних основ навчання історії. Глибокі знання методики історії та громадянської освіти дають змогу студентам пізнати дидактичні принципи науковості й доступності виучуваного матеріалу, систематичності й послідовності в навчанні, зв'язку теорії з практикою, свідомості й активності, наочності, наступності й перспективності та міцності засвоєння знань; дозволяють простежити взаємозв'язок і взаємозумовленість явищ, виявити закономірності та з'ясувати причини відхилень.

Важливим етапом у підготовці студентів до педпрактики є вивчення й аналіз шкільних підручників, науково-методичних журналів, методично-дидактичної літератури з основного фаху, а також огляд статей у журналах "Історія в школах України", "Проблеми шкільного підручника", "Рідна школа» тощо.

Під час педагогічної практики студенти повинні усвідомити, що урок є основною формою організації навчально-виховного процесу; з'ясувати значення типізації уроків у системі занять; засвоїти структурні елементи уроку, самостійно складати конспекти уроків різних типів з урахуванням сучасних вимог до їх проведення; навчитися добирати наочність та дидактичний матеріал, урізноманітнювати види вправ.

Місце проведення педагогічної практики (базові школи) заздалегідь визначає кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін.

На **початковому** етапі упродовж першого тижня практики студент виконує такі завдання:

1. Бере участь в настановчих конференціях в університеті та у школі.
2. Знайомиться зі школою, із правилами внутрішнього розпорядку навчального закладу, класом, вивчає навчальний план, журнал, розклад уроків та ін.
3. Складає індивідуальний план роботи, подає його на підпис методистам.
4. Відвідує й аналізує уроки вчителів, позакласні заходи, що проводяться класним керівником.
5. Складає тематику уроків для підготовки до їх проведення.
6. Визначає тематику й форми проведення виховних заходів.
7. За допомогою наукового керівника обирає напрям практичного дослідження, пов'язаного з методикою викладання історії та громадянської освіти.

На **основному** етапі практики протягом наступних тижнів студент здійснює таку діяльність:

1. Готує та проводить заплановану програмою виробничої педагогічної практики необхідну кількість уроків. Відповідно до робочої програми практики студент зобов'язаний провести 12 уроків з історії та 8 уроків з громадянської освіти.

2. Разом із учителем-предметником, класним керівником проводить позакласний захід із фаху.

3. Виконує відповідні завдання з педагогіки та психології.

4. Відвідує та аналізує уроки інших студентів-практикантів.

5. Надає методичну допомогу вчителю-предметнику, бере участь у методичних семінарах.

6. Проводить профорієнтаційну роботу, спрямовану на залучення до навчання в педагогічному вищому навчальному закладі.

7. Здійснює дослідницьку роботу відповідно до теми наукового дослідження.

На **заключному** етапі (останній тиждень педагогічної практики) студент виконує таку роботу:

1. Готує звітні матеріали з педагогічної практики:

- звіт про виконану роботу;
- атестаційний лист;
- характеристику на студента-практиканта з оцінкою вчителів-предметників, підписану і завірену директором школи;
- індивідуальний план роботи на період практики;
- щоденник практики;
- розгорнуті конспекти (відеозаписи) 6 залікових уроків з історії та громадянської освіти (з ескізами допоміжних засобів навчання), підписані вчителем-предметником та методистами з фаху;
- студенти, розподілені на практику за межі міста Суми, подають по 12 конспектів уроків з історії та громадянської освіти, підписані вчителем-предметником;
- сценарій одного залікового позакласного заходу з фаху, проведеного в закріпленому класі;
- методичну розробку (або сценарій) виховного заходу;
- психолого-педагогічну характеристику учня.

2. Своєчасно подає на кафедри історії України та всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін документацію з педагогічної практики для перевірки та оцінювання методистами.

3. Бере участь у підсумковій конференції з педагогічної практики.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Професійні досягнення студентів під час виконання завдань виробничої педагогічної практики оцінює відповідальний методист, враховуючи оцінки групових методистів з історії та громадянської освіти, методистів із педагогіки та психології, вчителя-історії та класного керівника. Оцінювання відбувається безпосередньо під час активних відвідувань уроків студентів та позакласних заходів, їх скрупульозного аналізу, бесід із учителями-предметниками, представниками адміністрації навчального закладу.

У триденний термін студенти, які пройшли педагогічну практику, зобов'язані подати звітну документацію на кафедри. Через тиждень після завершення практики проводиться підсумкова конференція, на якій присутність студентів-практикантів та групових методистів з історії та громадянської освіти, педагогіки, психології є обов'язковою.

Для оцінювання пріоритетними є досягнення в таких видах діяльності:

- навчальна робота;
- позакласна робота зі спеціальності;
- виховна робота;
- профорієнтаційна робота.

При оцінюванні також ураховується:

- сумлінне виконання студентом вимог програми педагогічної практики, обов'язків студента-практиканта;
- дотримання студентом правил внутрішнього розпорядку навчального закладу;
- відсутність зауважень дисциплінарного характеру;
- вчасне подання звітної документації з педпрактики;
- участь у проведенні підсумкової конференції.

Оцінка «відмінно» (90 – 100 балів «А») ставиться за належне виконання програми проходження виробничої педагогічної практики з історії та громадянської освіти студентам, які:

- одержали інструктаж на настановній конференції;
- вчасно прибули до виробничої бази практики;
- сумлінно виконували обов'язки студентів-практикантів;
- робочий день студентів-практикантів у навчальному закладі тривав у межах 6 годин;
- проводили уроки на високому науково-методичному рівні;
- більшість уроків оцінені на «відмінно»;
- продемонстрували вміння працювати з різними джерелами інформації;
- апробували раціональні форми роботи на уроках історії та громадянської освіти;
- застосовували ефективні методи і прийоми роботи на уроках історії та громадянської освіти;

- у першій половині практики в присутності одного з методистів провели заліковий позакласний захід із історії на високому організаційному та методичному рівні;
- відвідали та обговорили виховні заходи інших студентів-практикантів;
- займалися взаємовідвідуванням навчальних занять студентів-співкурсників із наступним їхнім аналізом;
- вивчили учнівський колектив;
- ознайомилися з досвідом роботи вчителів-історії навчального закладу;
- надали допомогу школі в обладнанні кабінету історії та правознавства;
- якісно підготували та вчасно подали на перевірку звітну документацію з педпрактики;
- на високому методичному рівні провели профорієнтаційну роботу.

Оцінка «добре» (82 – 89 «В»; 74 – 81 «С») ставиться за виконання програми проходження виробничої педагогічної практики студентам, які:

- сумлінно виконували обов'язки студентів-практикантів;
- одержали інструктаж на настановній конференції;
- вчасно прибули до виробничої бази практики;
- робочий день студента-практиканта в навчальному закладі тривав близько 6 годин;
- проводили уроки на достатньому науково-методичному рівні;
- більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «добре»;
- намагалися апробувати раціональні форми роботи на уроках історії та громадянської освіти;
- застосовували різноманітні методи і прийоми роботи на уроках історії та громадянської освіти;
- у присутності одного з методистів провели заліковий позакласний захід історії та громадянської освіти;
- відвідали та обговорили виховні заходи інших студентів-практикантів;
- займалися взаємовідвідуванням навчальних занять студентів-співкурсників із наступним їхнім аналізом;
- вивчили учнівський колектив;
- ознайомилися з досвідом роботи вчителів-історії навчального закладу;
- на належному методичному рівні провели профорієнтаційну роботу;
- мали незначні зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.

Оцінка «задовільно» (64 – 73 бали Д, 60 – 63 Е) ставиться за виконання програми проходження педагогічної практики студентам, які:

- виконували обов'язки студентів-практикантів із зауваженнями;
- присутність у навчальному закладі була епізодичною (у дні проведення уроків);
- проводили уроки на низькому науково-методичному рівні;
- більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «задовільно»;
- продемонстрували слабкі вміння працювати з історичною інформацією;

- епізодично використовували різноманітні форми роботи на уроках історії та громадянської освіти;
- провели заліковий позакласний захід із історії та громадянської освіти на низькому організаційному рівні;
- ігнорували взаємовідвідування;
- недостатньо вивчили учнівський колектив;
- були відсутніми на настановчій та підсумковій конференціях;
- продемонстрували низький рівень сформованості професійно-педагогічних умінь;
- мають суттєві зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.

Педагогічна практика **оцінюється «незадовільно» (35 – 59 FX)**, якщо студент-практикант не виконав програми педагогічної практики. При отриманні незадовільної оцінки за практику студент зобов'язаний пройти її повторно у визначений відповідальним методистом і вільний від занять в університеті час.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Баханов К. Організація практики студентів педагогічних університетів з методики навчання історії. Посібник для студентів. Бердянськ: БДПУ, 2007. – 96 с.
2. Баханов К. О. Запровадження компетентнісного підходу до навчання історії в школі. Частина 1- 2. Харків: Видавнича група «Основа», 2017.
3. Желіба О. В. Методи навчання історії. Харків : Вид. група «Основа», 2019.
4. Пометун О. І. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі : методичний посібник. К. : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018.
5. Мороз П. В. Дослідницька діяльність учнів в процесі навчання історії України: методичний посібник. К.: Педагогічна думка, 2012.
6. Практичні заняття з історії в основній школі : методичний посібник. К. : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018.
7. Терно С.О. Педагогічна практика (методичні рекомендації для здобувачів рівня вищої освіти бакалавр спеціальності "історія та археологія"): методичні рекомендації. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. 24 с.
8. Яковенко Г.Г. Методика навчання історії: Навч.-метод. посібник. Харків: ХНАДУ, 2017.
9. History teaching today. Approaches and methods. Kosovo, 2011. 63 s. URL: <https://rm.coe.int/09000016806513c2>
10. Quality history education in the 21st century - Principles and guidelines. URL: <https://edoc.coe.int/en/teaching-history/7754-quality-history-education-in-the-21st-century-principles-and-guidelines.html>

Інші інформаційні ресурси

1. Веб-сторінка «Нова доба» - www.doba.lviv.ua
2. Освітня платформа «Критичне мислення»
<https://www.criticalthinking.expert/>
3. <http://www.mon.gov.ua> – Міністерство освіти та науки України.
4. <http://www.history.org.ua/> – Інститут історії України НАН України.
5. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
6. Всеосвіта - <https://vseosvita.ua/>
7. На урок - <https://naurok.ua/start>
8. Підручники - <https://pidruchnyk.com.ua/>

ДОДАТКИ

*Зразок оформлення титульної сторінки
звітної документації про виробничу педагогічну практику*

Міністерство освіти і науки України
ННІ історії, права та міжнародних відносин
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Кафедра всесвітньої історії,
міжнародних відносин та
методики навчання історичних дисциплін

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

**з виробничої педагогічної практики за профілем майбутньої професії
студента _____**

(прізвище, ім'я, по батькові)

**ННІ історії, права та міжнародних відносин
Сумського державного педагогічного університету
імені А.С. Макаренка**

в період з _____ до _____

Суми – 2024

Атестаційний лист студента-практиканта **IV курсу** _____ групи ННІ історії, права та міжнародних відносин
П.І.Б. _____ про результати проходження педагогічної практики
 в _____ класі _____ школи у період із _____ до _____ 2024 р.

№ п/п	Показники оцінювання	Макс. кіл-ть балів	Набрані бали	Відповідальна особа	Підпис	Стислий коментар оцінки
I. НАВЧАЛЬНА РОБОТА	Рівень проведення уроків історії	20		Методист з історії		
	Рівень проведення уроків громадянської освіти	20		Методист з історії		
	Організація і проведення позакласного заходу з фаху	5/5		Методисти з фаху		
II. МЕТОДИЧНА РОБОТА	Надання методичної допомоги вчителю	5		Учитель-предметник		
	Відвідування й аналіз уроків учителів та студентів-практикантів	2,5/2,5		Методисти з фаху		
III. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ВИХОВНА РОБОТА	Проведення виховних заходів із педагогіки	10		Методист із педагогіки		
	Виконання завдань із психології	10		Методист із психології		
	Профорієнтаційна робота студента	4/4		Методисти з фаху		
IV. ПІДСУМКИ ПРАКТИКИ	Оформлення звітної документації	5		Відповідальний методист		
	Трудова дисципліна	2,5/2,5		Методисти з фаху		
	Участь у роботі підсумкової конференції за результатами практики	2		Відповідальний методист		

Підсумкова оцінка (кількість балів за 100-бальною шкалою, ECTS, за національною шкалою) _____
 Відповідальні методисти _____ Підпис _____ Прізвище, ім'я, по батькові _____

Звіт про виробничу педагогічну практику складається в довільній формі, бажано врахувати кількісні результати виробничої педагогічної практики, здійснити аналіз проведеної навчально-виховної роботи, позакласної роботи з фаху, виховної роботи з учнями, проведеної науково-дослідної роботи, викласти свої враження та пропозиції щодо педагогічної практики

Орієнтовна схема звіту про проходження виробничої педагогічної практики

ЗВІТ З ВИРОБНИЧОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
студента-практиканта ___ курсу
НН інституту (факультету) _____
Напряму підготовки (спеціальності) _____

прізвище, ім'я, по-батькові

1. Кількісні результати виробничої педагогічної практики

- ✓ кількість відвіданих уроків учителя – ;
- ✓ кількість проведених уроків – ;
- ✓ кількість відвіданих позаурочних заходів з фаху – ;
- ✓ кількість проведених позаурочних заходів з фаху – ;
- ✓ кількість відвіданих виховних заходів – ;
- ✓ кількість проведених виховних заходів –

2. Аналіз проведеної навчально-виховної роботи

3. Аналіз проведеної позакласної роботи з фаху

4. Аналіз проведеної виховної роботи з учнями

5. Аналіз проведеної науково-дослідної роботи

6. Загальна особистісна характеристика практики

- ✓ загальне враження про виробничу педагогічну практику;
- ✓ висновки про подальшу підготовку до педагогічної діяльності;
- ✓ побажання щодо подальшого удосконалення організації та проведення виробничої педагогічної практики.

Зразок звіту про проходження виробничої педагогічної практики

Звіт
про проходження виробничої педагогічної практики
за профілем майбутньої професії
студентки 041 групи ННІ історії, права та міжнародних відносин
СумДПУ імені А. С. Макаренка
Макаренко Марини Сергіївни

Педагогічну практику проходила в Комунальній установі Сумська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №7 імені Максима Савченка Сумської міської ради в період з 17 лютого 2020 року до 12 березня 2020 року. За рішенням директора школи та його заступників із навчально-виховної роботи була розподілена класним керівником та практикантом-предметником у 9 – Г клас, спеціалізація якого була націлена на поглиблене вивчення історії.

Перший тиждень практики став адаптаційним періодом. Знайомство з керівним складом (директор – Деменко Олександра Миколаївна, заступники з навчально-виховної роботи – Дігтяр Оксана Анатоліївна, Ярошенко Оксана Олексіївна, Корж Тетяна Миколаївна, Матузна Ксенія Олександрівна), класним керівником (Біліченко Марина Владиславівна) та вчителями-предметниками, ознайомлення з територією та безпосередньо самою будівлею закладу освіти стали першочерговими завданнями.

Зустріч та знайомство із класом відбулися першого ж дня практики, а саме на уроці історії, який проводила заступник директора з навчально-виховної роботи, учитель історії, спеціаліст вищої категорії та моя наставниця Корж Тетяна Миколаївна. Цього ж дня я познайомилася із учителем історії, спеціалістом Оберемко Оксаною Михайлівною, практикантом у якої я і стала.

Слід зазначити, що з модераторами освіти, згаданими вище, ми одразу обговорили всі нагальні питання проведення уроків, а саме: теми, методи та прийоми, форми роботи, зорієтувалися по календарно-тематичному плануванню, уточнили деталі проведення позакласного заходу тощо.

Наголошу на тому, що також я відвідувала уроки з інших дисциплін 9 – Г класу, спілкувалася з учнями на перервах, аналізувала їхню поведінку та вивчала психологічний клімат. Загалом було проведено безліч уроків у дев'ятих класах, адже інколи я практикувалася й у паралельних учнівських колективах. Перед проведенням кожного уроку я узгоджувала конспект із учителем із фаху, проговорювала деталі та можливі ситуації. Так стартовим уроком стало проведення заняття з історії, тема якого звучала так «**Вказати тему**». До різноманітної тематичної низки уроків можна віднести наступні: «**Вказати тему**» та ін. Співпраця з учнями була досить цікавою, адже на уроці я намагалася якомога доступніше пояснити та розтлумачити тему, надаючи дітям різноманітні завдання для повторення, закріплення та узагальнення навчального матеріалу (ребуси, робота на картках, робота в парах, відкритий мікрофон, фітнес для мозку, цитата дня, розчитування QR-кодів, створення мемів, реклами, а також увела накопичувальну бонусну систему балів на уроках).

Проведення уроків історії розпочалося з досить місткої теми «Вказати тему». Слід зазначити, що були задіяні мультимедійні прилади, роздатковий дидактичний матеріал, аудіозаписи та портрети історичних персоналій тощо.

Загалом мною під час педагогічної практики було проведено понад десятки уроків історії та громадянської освіти в 9-х класах КУ ССШ №7 ім. М. Савченка, організовано контрольні виховну годину (до Міжнародного жіночого дня) та позакласний захід (урок-гра «Щасливий випадок» за творчістю Тараса Шевченка). Також відвідала уроки та заходи колег-практикантів Анни Пехової та Анастасії Воронової. Мала змогу вивчати педагогічну майстерність учителів-предметників. Протягом проходження

практики допомагала з перевіркою зошитів, оцінювала загальну поведінку класу на уроках, брала участь в організації квесту тощо.

Таким чином, практика в школі була досить змістовною, пізнавальною та цікавою. Я відчула на собі, що значить «нести Богом послану місію: сіяти в душах дітей добро, правду, милосердя, очищати їх від скверни».

13.03.2024 р.

Студентка ННШПМВ

Макаренко М.С.

Зразок оформлення характеристики студента-практиканта

ХАРАКТЕРИСТИКА

студентки-практикантки 4-го курсу групи 241
Сумського державного педагогічного університету
імені А. С. Макаренка
Спеціальність: українська мова та література

Некрасової Аліни Василівни

Некрасова Аліна Василівна проходила педагогічну практику в Сумській спеціалізованій школі I-III ст. № 9 з 17 лютого по 12 березня 2024 року.

Насамперед студентка познайомилася з кожним учнем 5-А класу, склала коротку характеристику на кожного учня, побувала на уроках інших учителів. Під час проходження педагогічної практики Аліною Василівною була виконана значна за обсягом навчальна, виховна і позакласна робота, яка проводилась згідно з індивідуальним планом.

До уроків Аліна Василівна готувалася відповідально та старанно, всі питання, які виникали у процесі підготовки до уроків, погоджувала з учителем-словесником (Рева Н. В.). До проведення уроків студентка підходила творчо і кожен новий урок не був схожий на попередній. На уроках поводи́ла себе впевнено, добре знала зміст матеріалу, намагалася, щоб усі учні класу брали активну участь в обговоренні порушених проблем. Новий матеріал викладала доступно. Студентка використовувала різну наочність на уроках, зокрема кожен урок супроводжувався презентацією, що викликало великий інтерес та активність учнів на уроці.

За час проходження практики студентка провела 12 уроків з історії, 10 уроків з громадянської освіти, виховний захід «Безпечний Інтернет», дві вікторини.

На уроках історії та громадянської освіти було помітне поєднання колективної, самостійної, індивідуальної форм роботи. Студентка вчила учнів працювати з текстом: виділяти головне, порівнювати, відповідати на запитання. Крім того, практиканткою було проведено виховні та позакласні заходи, які були ретельно продумані й організовані. Усі учні класу активно брали участь у них.

Аліна Василівна – старанна, скромна, доброзичлива, активна, вимоглива. Постійно враховувала інтереси і бажання учнів та втілювала їх у реальність, не відходячи від плану роботи. Рішенням педагогічної ради роботу студентки-практикантки Некрасової А. В. пропонуємо оцінити на «відмінно».

Директор школи
Учитель історії

Г. С. Петрюченко
Н. В. Рева

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А.С. МАКАРЕНКА

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

_____ (вид і назва практики)
студента _____
_____ (прізвище, ім'я, по батькові)
Навчально-науковий інститут/факультет _____
Кафедра _____
кваліфікаційний рівень _____
галузь знань _____
спеціальність _____
спеціалізація _____
_____ курс, група _____

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу

Печатка
підприємства, організації, установи „____” _____ 20__ року

(підпис) _____ (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи

Печатка
Підприємства, організації, установи “ ____” _____ 20__ року

(підпис) _____ (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

**Зразки оформлення супровідної документації для студентів,
які проходять практику за межами міста**

Директору/Декану _____ ННІ/факультету _____
студента (ки) спеціальності _____ групи _____
_____ ННІ/факультету _____
_____ форми навчання
(денної, заочної)

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Заява

Прошу дозволити проходження _____ практики _____
у _____ (назва практики)
_____ (повна назва бази практики)
_____ району _____ області з
_____ по _____ 20.. _____ року

До заяви додаю лист-згоду з бази практики.

(дата)

(підпис)

Віза керівника практики _____

Директору/Декану
_____ ННІ/факультету

№ вих. _____ від « ____ » _____ 20 року

Директора _____

_____ (повна назва бази практики)

_____ (прізвище та ініціали)

Адміністрація _____
(повна назва бази практики)

просить направити для проходження _____ практики
(назва практики)

студента (ку) _____ інституту/факультету
_____ групи _____

(прізвище, ім'я по-батькові практиканта)

з _____ по _____

База практики зобов'язується прийняти студента, призначити наказом кваліфікованого спеціаліста для безпосереднього керівництва практикою, створити необхідні умови для виконання студентом програми практики, забезпечити безпечні умови праці під час практики.

Директор
(завідуюча)

печатка закладу, підпис

Прізвище, ініціали
керівника бази
практики

№ вих. _____ від «___» _____ 20 року

Директору ННІ /Декану факультету

Керівника _____

(повна назва бази практики)

(прізвище, ім'я)

Адміністрація _____

(повна назва бази практики)

просить направити для/надає згоду на проходження _____

_____ практики

(назва практики)

студента (ку) _____ інституту/факультету

_____ групи _____

(прізвище, ім'я по-батькові практиканта)

з _____ по _____

База практичної підготовки зобов'язується прийняти студента, створити необхідні умови для виконання студентом програми практичної підготовки, забезпечити безпечні умови праці під час практики.

Керівник

печатка закладу, підпис

Ім'я, прізвище
керівника

ДОГОВІР № _____
на проведення практики здобувачів вищої освіти

місто Суми

“ _____ ” _____ 20__ р.

Ми, що нижче підписалися, з однієї сторони Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка (далі - Університет), в особі ректора _____, що діє на підставі Статуту і, з другої сторони, _____
(назва підприємства, організації, установи)

(далі – база практики), в особі _____,
(посада, прізвище та ініціали)

що діє на підставі _____ уклали між собою цей договір
(статут підприємства, розпорядження, доручення)

на проведення практики студентів:

1. База практики зобов'язується:

- 1.1. Прийняти студентів на практику згідно з графіком освітнього процесу Університету та наказом ректора по університету.
- 1.2. Призначити наказом кваліфікованих спеціалістів для безпосереднього керівництва практикою.
- 1.3. Створити необхідні умови для виконання студентами програм практики, не залучати їх до посад та робіт, що не відповідають програмі практики та майбутній кваліфікації.
- 1.4. Створити студентам умови безпечної роботи. Проводити обов'язкові інструктажі з охорони праці: вступний та первинний на робочому місці.
- 1.5. Надати студентам-практикантам і керівникам/методистам практики від Університету можливість користуватись лабораторіями, кабінетами, майстернями, бібліотеками, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики.
- 1.6. Про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та про інші порушення повідомляти Університет.
- 1.7. Після закінчення виробничої практики дати характеристику на кожного студента-практиканта, де відобразити якість його теоретичної та практичної підготовки як майбутнього фахівця.

2. Університет зобов'язується:

- 2.1. За один місяць до початку практики надати базі практики для погодження програму практики, а не пізніше ніж за тиждень – список студентів, які направляються на практику.
- 2.2. Призначити керівниками/методистами практики кваліфікованих викладачів.

2.3. Контролювати дотримання студентами-практикантами трудової дисципліни і правил внутрішнього розпорядку. Брати участь у розслідуванні комісією бази практики нещасних випадків, якщо вони сталися зі студентами під час проходження практики.

3. Відповідальність сторін за невиконання угоди.

3.1. Сторони відповідають за невиконання покладених на них обов'язків щодо організації і проведення практики згідно з законодавством про працю України.

3.2. Всі суперечки, що виникають між сторонами за цією угодою, вирішуються у встановленому порядку.

3.3. Договір набуває сили після його підписання сторонами і діє протягом _____ років і, в разі відсутності заперечень з боку сторін, продовжується на такий же термін..

3.4. Угода складена у двох примірниках: по одному - для бази практики і Університету.

4. Місцезнаходження сторін:

Заклад вищої освіти:

СумДПУ імені А.С.Макаренка
м. Суми
вул. Роменська, 87

_____ 20__ р.

База практики:

_____ 20__ р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

імені А. С. МАКАРЕНКА

вул. Роменська, 87, м. Суми, 40002, факс (0542) 22-15-17, тел. (0542) 68-59-02

e-mail: rector@sspu.edu.ua, www.sspu.edu.ua

Код ЄДРПОУ 02125510

№ _____ На № _____ від _____

КЕРІВНИКУ

НАПРАВЛЕННЯ НА ПРАКТИКУ

(є підставою для зарахування на практику)

направляємо для проходження практичної підготовки здобувачів освіти
_____ курсу ОР _____, які навчаються за спеціальністю

Назва практики _____

Строки практики: з „_____” _____ 20__ року
по „_____” _____ 20__ року

Методист з практики _____

ПРИЗВИЩА, ІМЕНА ТА ПО БАТЬКОВІ СТУДЕНТІВ

Завідувач навчальною та виробничою
практикою університету _____

ПАМ'ЯТКА СТУДЕНТУ-ПРАКТИКАНТУ

1. Присутність студента на настановній та підсумковій конференціях є обов'язковою.
2. Розподіл студентів на педпрактику здійснюється заздалегідь.
3. Студент проходить педпрактику в навчальному закладі згідно з попереднім розподілом.
4. Студент-практикант перебуває в навчальному закладі впродовж робочого дня (не менше шести годин у день незалежно від наявності чи відсутності уроків мови та літератури).
5. Із числа студентів навчального закладу призначається староста групи, який зобов'язаний подати відповідальному методисту відомості про розклад уроків студентів та дзвоників у школі в перші шість днів практики.
6. Студент зобов'язаний вивчити методику роботи вчителя літератури та класного керівника (шляхом відвідування уроків учителів у закріпленому та інших класах).
7. Про зміни в розкладі уроків студент повідомляє старосту та викладача-методиста заздалегідь.
8. Студенти мають бути присутніми під час проведення та обговорення уроків своїх співкурсників.
9. До проведення уроків допускаються студенти, які мають перевірені, узгоджені та підписані вчителями конспекти уроків.
10. Позакласний (заліковий) захід із фаху готується та проводиться студентом у першій половині практики, оцінюється та підписується вчителем і класним керівником.
11. Присутність методиста під час проведення залікового позакласного заходу з фаху є обов'язковою. Позакласний заліковий захід, проведений на уроці або без присутності одного з методистів, є недійсним.
12. Студент-практикант не має права без дозволу вчителів проводити позашкільні заходи й виводити для цього учнів за межі території навчального закладу.
13. У разі хвороби чи інших поважних причин студент зобов'язаний заздалегідь повідомити про це вчителя-предметника та класного керівника, надавши в найближчий термін відповідним чином оформлені медичні довідки чи інші документи.
14. Студенти-практиканти повинні бути дисциплінованими, вихованими, вимогливими до себе, до свого зовнішнього вигляду, виконувати всі розпорядження адміністрації школи та внутрішнього розпорядку навчального закладу.